

Kuidas käitub vastutustundlik täiskasvanu?

Märka üksi kõndivat ja murelikku last ning püüa teda aidata. Selline laps on hirmul ja kaitsepositsioonis ning vanemad võivad olla keelanud tal võõrastega rääkida.

Tutvusta ennast.

Tuleta lapsele meelde, et ta helistaks oma vanematele või helista ise politseisse.

Ole lapse kõrval kuni on kindel, et temaga on taas mõni pereliige või tuttav inimene.
(Kiirabi vajaduse korral helista 112)

Ennetustöö algab kodust ja seejuures on oluline, kuidas lapsevanemad omavahelistes vestlustes asjadest räägivad ja kuidas neid teemasid lastele esitatakse. Ka koduseinte vahel peab täiskasvanute vaheline arutelu jääma delikaatseks.

Lapsed panevad ka mänguhoos või oma tegemistesse süvenenult paljut tähele ning võivad kuuldot valesi tõlgendada, sh võib laps ka kuuldot traumeeritud saada.

Ei tasu unustada, et enamus täiskasvanuid on laste suhtes siiski heasoovlikud!

Kasutatud ja soovitatav kirjandus:

<https://www.politsei.ee/et/nouanded/lapsevanemale/>

<http://www.politsei.ee/dotAsset/288515.pdf>

Kelle poole pöörduda?

- Politsei 110
- Lastekaitsespetsialist Elvas tel 730 9889
Vastuvõtt: T ja N 9-12, 14-16
- Tartu Laste Tugikeskus tel 748 4666
E-post: ch.abuse@online.ee
<http://www.tugikeskus.org.ee/kodu/>
- <http://www.ohvriabi.ee/> tel 56 509 559
ohvriabi@ohvriabi.ee
- <http://www.lahendus.net/> - anonüümne ja tasuta psühholoogiline abi
- Telli **CAPi koolitus** kooli või lasteaeda!

Elva, 2014

Probleemi kirjeldus

Kuna last võib füüsiliselt ohustada võõras või tuttav täiskasvanu, tuleb lapsele õpetada, kuidas enda eest seista.

On erinevate hälvete ja häiretega inimesi, nt ekshibitsionistid (rahvakeeli: liputaja), pedofiilid (kommionud) ning alkoholihoobes isikud, kes ei kontrolli oma käitumist ja kes on lastele ohtlikud.

Lapse usalduse võitmiseks ta:

- pakub maiustusi;
- lubab lapsele mänguasju osta;
- viibib sageli laste mängupaikades, ajab juttu, õpetab uusi mängu, räägib enda elust ja saladustest;
- otsib mureliku olekuga lapsi ja pakub abi, nt „Tule minu juurde jäätist sööma, siis saad kõigest põhjalikult rääkida ja ma aitan sind“;
- palub lapsel end aidata, nt „Ma ei saa trepist üles, tule aita!“;
- valetab: „Su ema sattus haiglasse, ma viin su sinna.“

Eriti tõhusalt mõjub kommade ja asjade ostmise lubamine vaesemates elurajoonides või laste puhul, kes on emotsionaalse läheduse asemel harjunud palju kingitusi saama.

Kuidas õpetada last selles olukorras käituma?

Meenutage lapsele, et ta ei tohi ühegi võõraga kaasa minna, kui ta ei ole sulle või tema järele vaatavale täiskasvanule sellest rääkinud.

Ära räägi võõrastega! Tavaliselt ei otsi täiskasvanu omapead mängiva lapsega kontakti, kui ei ole just ilmne, et laps on eksinud või segaduses. Palu lapsel kõik võõraste täiskasvanute lähenemiskatsed viisakalt tagasi lükata ja teile kõikidest sellistest juhtumitest rääkida.

Laps ei pea täiskasvanule nt. teed juhatama - täiskasvanu saab endaga ise hakkama ja küsib abi täiskasvanu käest. Kui võõras palub abi, annab laps sellest teada oma vanemale või helistab otse hädaabi numbrile.

Õpetage ütleva: „Sind ma ei tunne ja sul pole minuga midagi rääkida!“ Kui võõras lapsega kaasa kõnnib, ja laps ei julge otse kelleltki abi paluda, õelgu laps seda teiste tänaval liikujate kuuldes valjult.

Laps peab teadma, et kui küsimus on tema enda turvalisuses, on tal lubatud käituda tavatul viisil – ohtlikust olukorrast pääsemiseks võib ta ära joosta, kõva häälega karjuda, valetada ja ka lüüa.

Tähtis on usalduslik suhe lapsega. Vanemad peavad huvi tundma lapse murede vastu ja veenma teda nii sõnade kui oma käitumisega, et ta võib kõigest rääkida, kartmata noomimist või karistamist.

Ära luba end puudutada! Laps peab teadma, et tal on õigus puudutustest ja musist keelduda, kui see talle vastumeelne on (ka tuttavate ja pereliikmete). Kui see on siiski juhtunud, peaks laps sellest vanemale kindlasti rääkima. Ärge sundige last kedagi kallistama või talle musi andma.

Kaitse oma keha! Lapsele tuleb rõhutada, et kogu ta keha on tema oma ja et eriti hinnalised on need kohad, mis ka ujuma minnes riietega kaetuks jäävad.

Ütle ei! Kinnitage lapsele, et tal on õigus öelda ei, kui keegi tahab talle haiget teha. Paraku õpetatakse lastele pahatihti, et täiskasvanu sõna tuleb alati kuulata.

Õpeta lapsele, kuidas käituda, kui ta on eksinud. Ta võib minna politseiniku või poemüüja juurde ning rääkida talle oma murest. Ütle talle, et ta ei läheks väga kaugele sellest kohast, kus te viimati koos olite.

Õpetage oma lapsele selgeks teie kodune aadress ja telefon. Laps ei tohi neid võõrastele öelda.

Mängige lastega võimalikud olukorrad läbi, nt et lapsevanem on ohtliku võõra rollis ning laps peab ennast kehtestama, s.t „Ei!“ ütleva.